

ARKEOLOGISK UTREDNING 2025

Jonas Carlsson

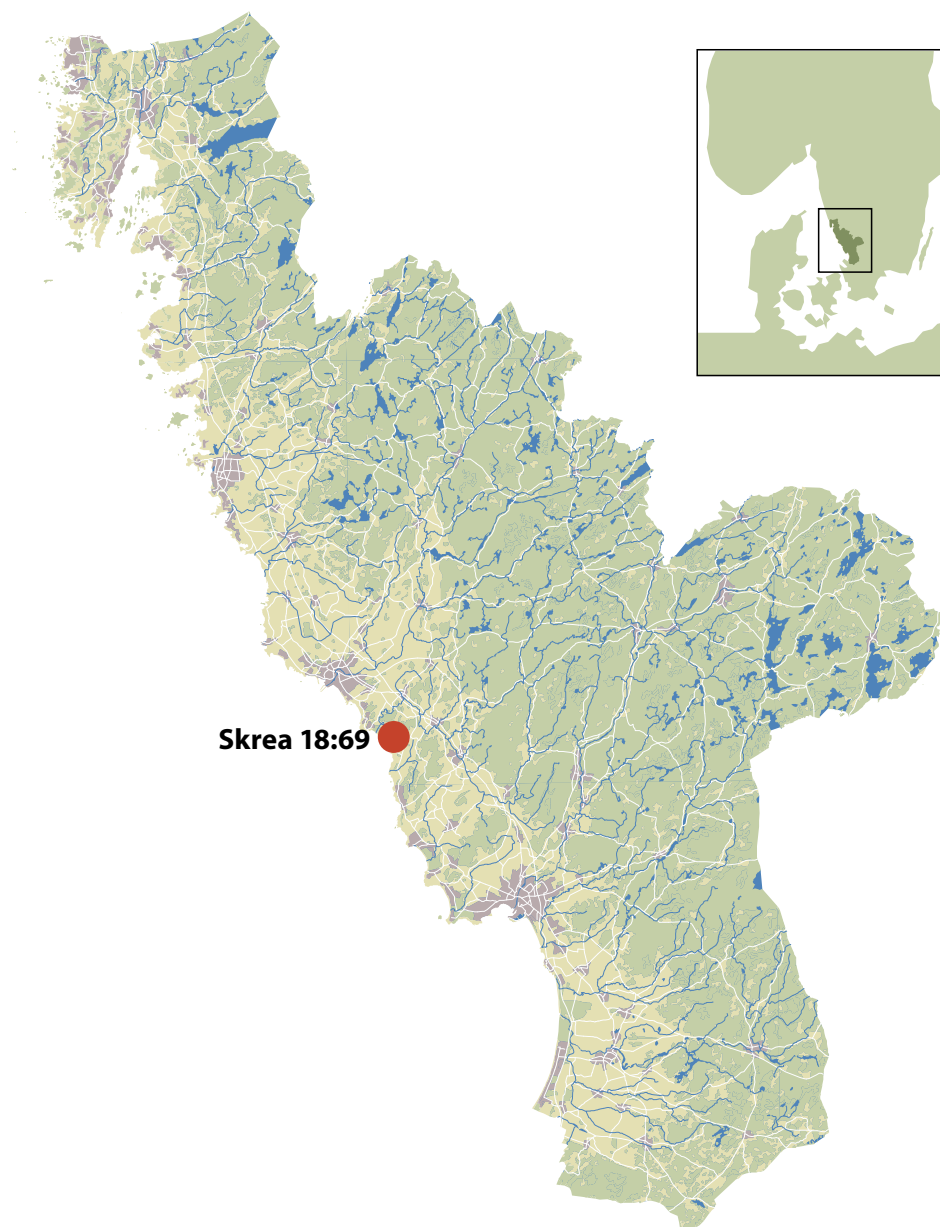
KERAMIK, STOLPHÅL OCH GROPAR I SKREA

Halland, Skrea socken, Falkenberg kommun, Skrea 18:69

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2026:24

KULTURMILJÖ
HALLAND

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2026

Arkeologisk utredning 2025

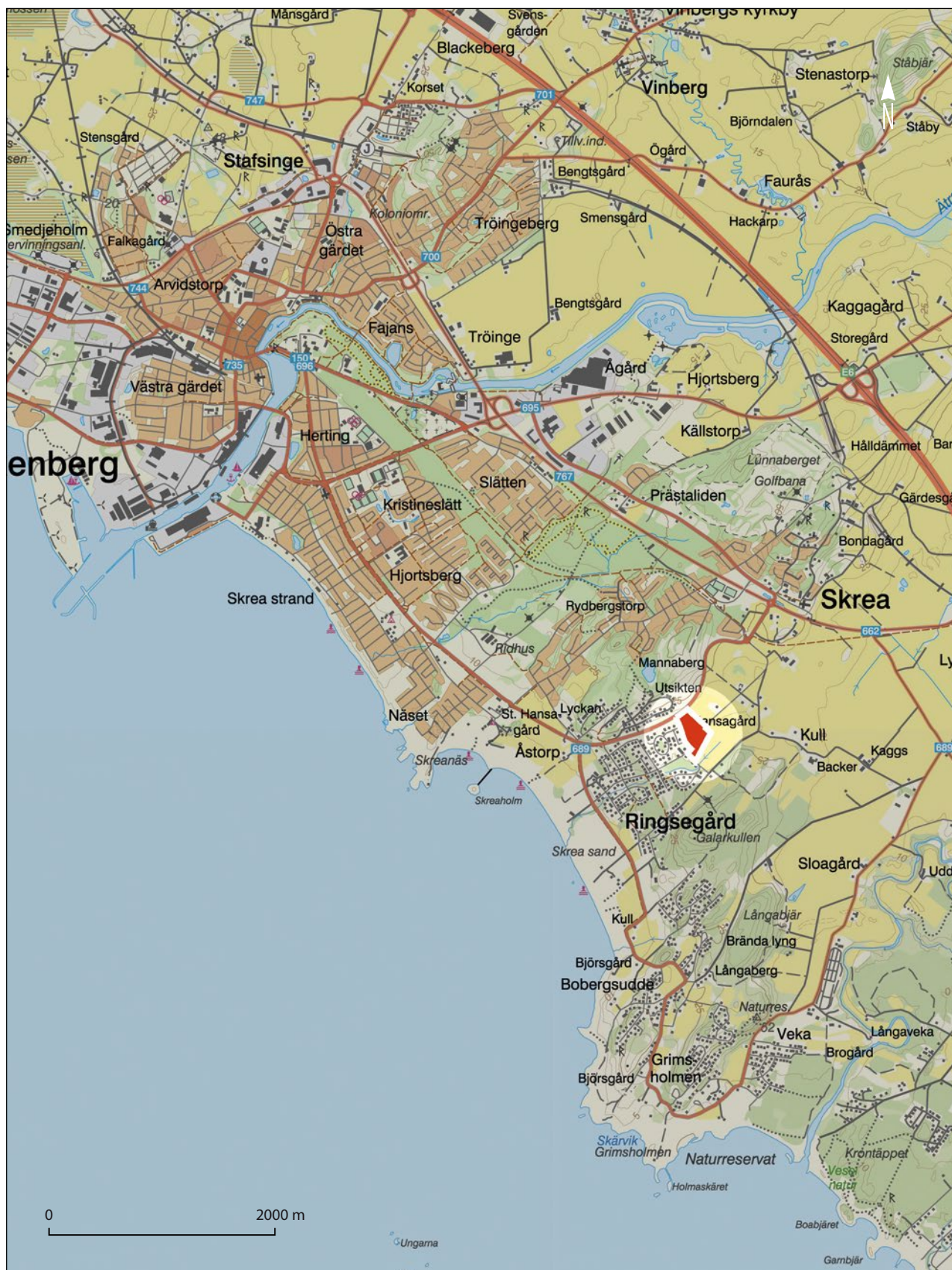
Bild framsida: Söschakt 257 med utredningsområdets norra delar som breder ut sig bakom jordhögarna.

Foto: Jonas Carlsson, mot nordöst. (Fotonummer. 2025-082-2).

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Syfte och metod	9
Resultat	9
Tolkningsförslag	14
Åtgärdsförslag	14
Referenser	16
Tekniska och administrativa uppgifter	16
Bilaga 1 Fotolista	
Bilaga 2 Schaktlista	
Bilaga 3 Fyndlista	

Figur 1. Utredningsytans läge markerat på Lantmäteriets karta. Skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Inför att Mannaberg Mark & Exploatering AB ämnar detaljplanlägga för bostäder inom fastighet Skrea 18:69 utförde arkeologer från Kulturmiljö Halland en arkeologisk utredning på uppdrag av länsstyrelsen enligt beslut 7068-2025. Undersökningsområdet uppgick till 71 000 kvadratmeter och vid fältarbetets gång nyttjades det som jordbruksmark. Arbetet utfördes genom sökschaktning. Totalt grävdes 44 sökschakt till en sammanlagd längd av 980 löpmeter med en bredd av 1,6 meter, sammanlagt öppnades en yta av 1543 kvadratmeter. Inom fyra sökschakt påträffades arkeologiska lämningar bestående av årderspår, ett kulturlager med förhistorisk keramik och ett flertal anläggningar i form av gropar och stolphål. Sammantaget efter utförd arkeologisk utredning tolkas anläggningar, kulturlager och fynd utgöra lämningarna efter ett boplatssområde som sannolikt kan dateras till senneolitikum–äldre bronsålder. Årderspåret kunde ej kopplas till ovanstående, utan låg rumsligt skilda från övriga lämningar. Boplatssområdet har registrerats som fornlämning L2025:7173, och innehåller god kunskapspotential och rekommenderas därmed genomgå arkeologisk förundersökning innan exploatering kan ta vid. Årderspåret har registrerats som Fossil åkermark, L2025:7174, dessa är sämre bevarade och inga ytterligare åtgärder rekommenderas av dessa innan exploatering kan ta vid.

BAKGRUND

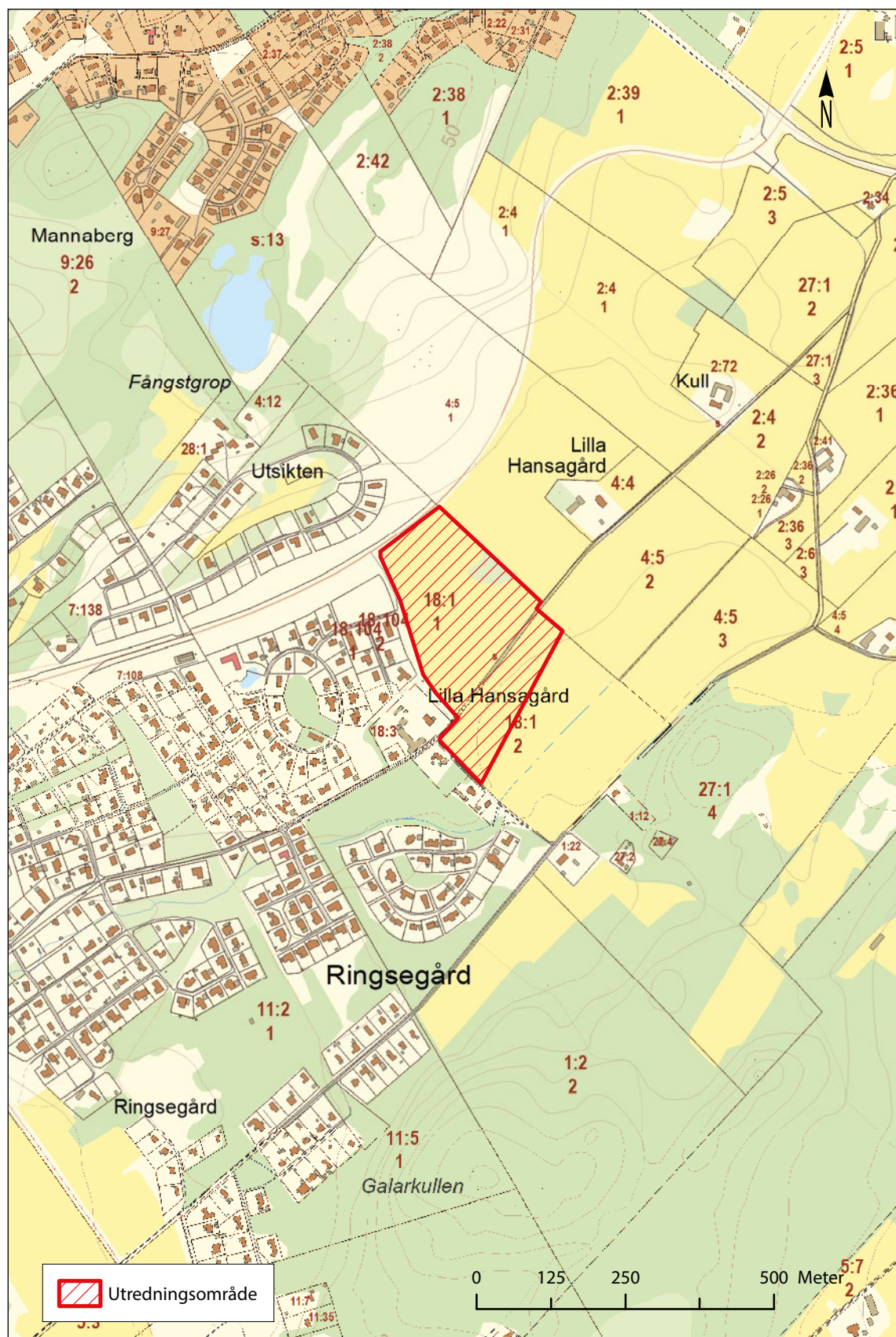
Inför att Mannaberg Mark & Exploatering AB ämnar detaljplanlägga för bostäder inom fastighet Skrea 18:69 utförde arkeologer från Kulturmiljö Halland en arkeologisk utredning på uppdrag av länsstyrelsen enligt beslut 7068-2025. Arbetet utfördes under blandade väderleksförhållanden i början av december 2025.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

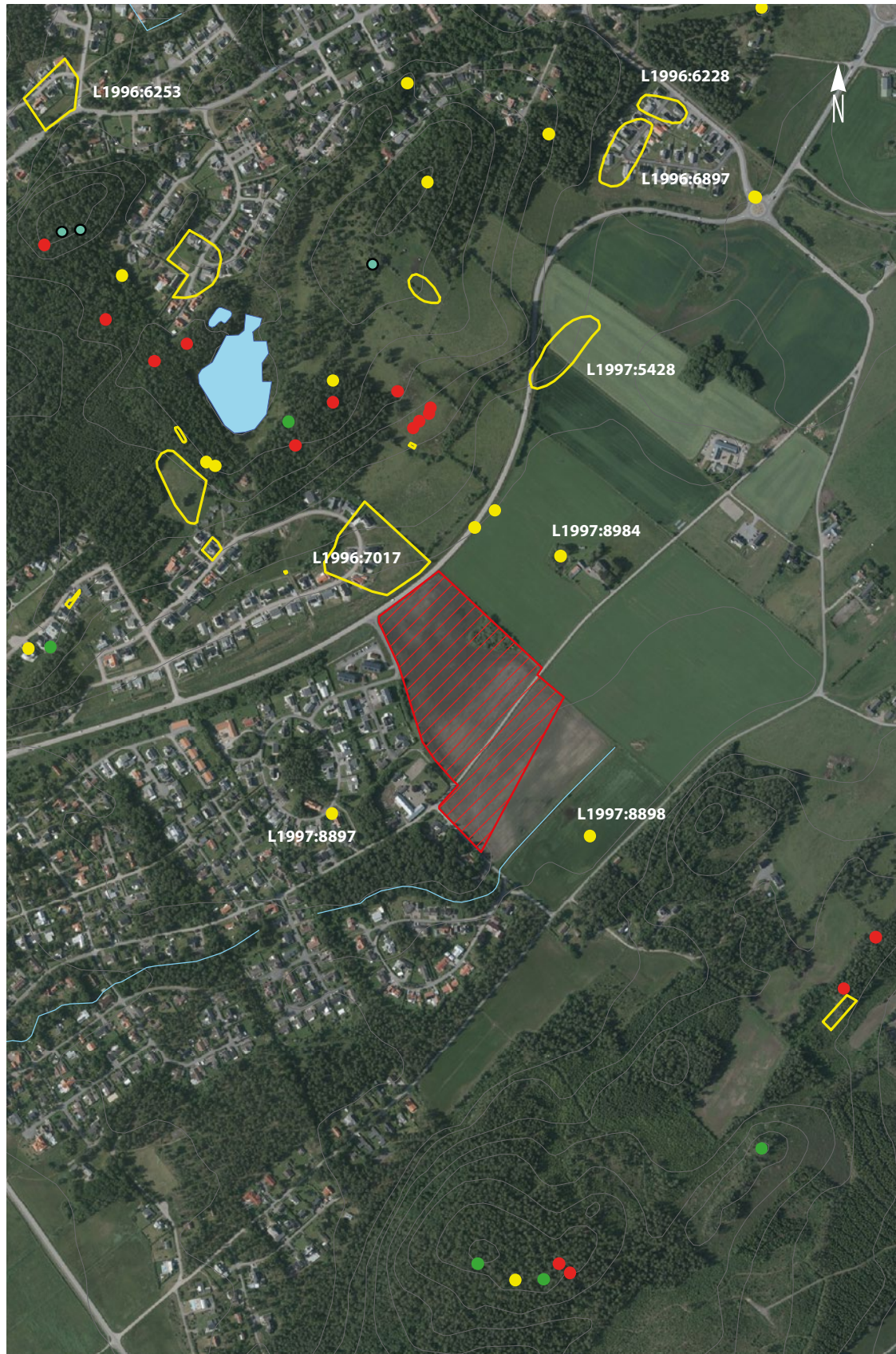
Arbetsområdet utgjordes av ett cirka 71 000 kvadratmeter stort område beläget mellan 14 och 18 meter över havet. Ytan utgjordes av åkermark med en mindre väg som skar genom i nordostlig-sydvästlig riktning i dess östra halva. Flertalet kablar fanns inom området, bland annat kablar i osäkert läge vilket fick beaktas vid sökschaktning. Närområdet utgjordes

av en mindre dalgång i nordöst-sydvästlig riktning. Direkt utanför utredningsområdets östra sida flöt en liten bäck, delvis kulverterad, bäcken utgjorde också dalgångens lägsta punkt. Mot sydväst fanns villabyggnad och cirka 1,5 kilometer bort gick kustlinjen, till nordost sträckte flack jordbruksmark ut sig. Cirka fyra kilometer till sydost mötte Suseån havet. Enligt SGU utgjordes undergrunden i närområdet av huvudsakligen postglacial sand med inslag av silt, närområdets höjder av berg och mot kusten fanns flygsand (SGU 2025).

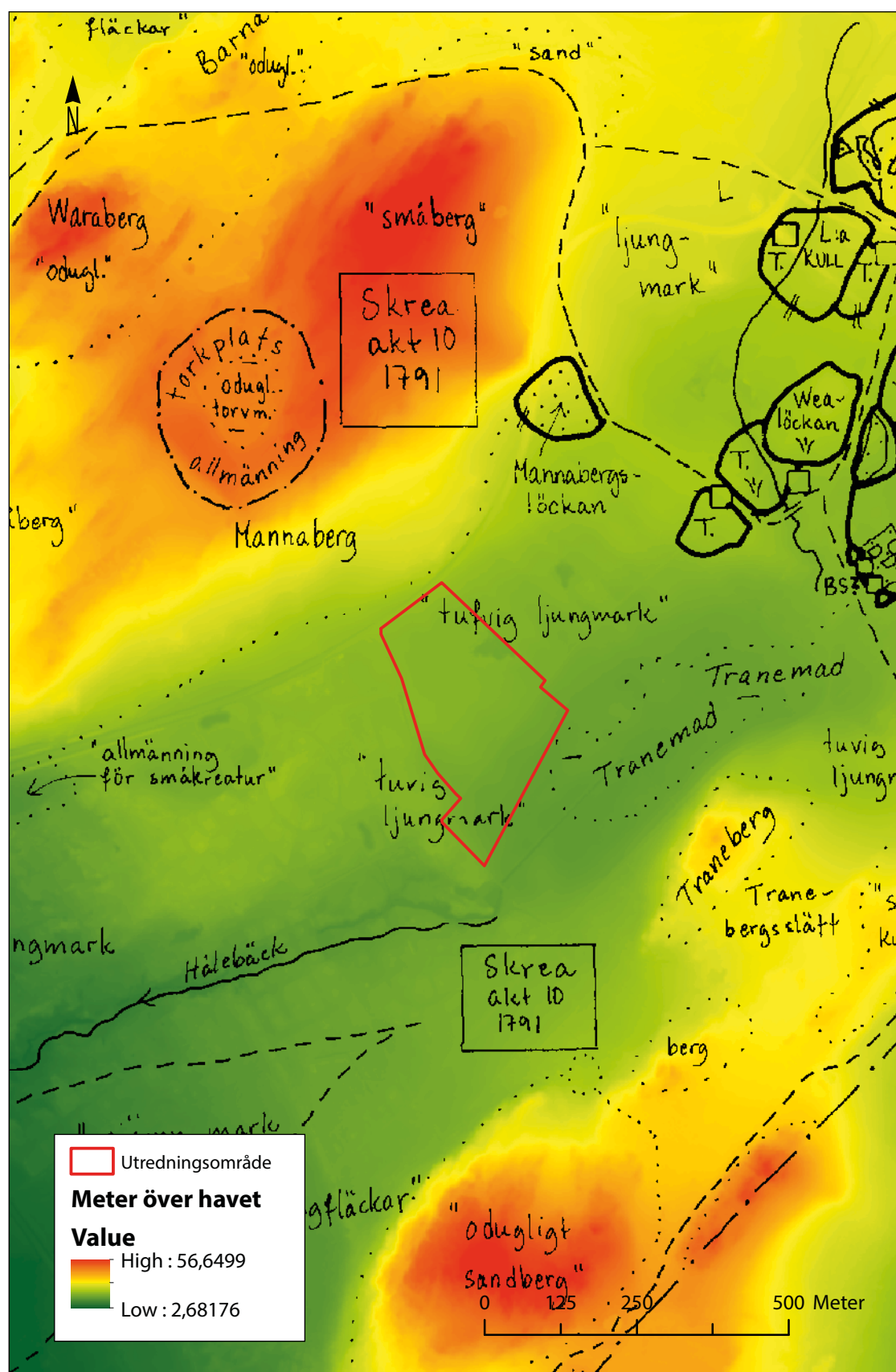
Närområdet är rikt på fornlämningar. De senaste årtiondena har till följd av uppdragsarkeologi bedrivna i omnejden resulterat i att flertalet boplatser uppdagats och/eller undersökts, majoriteten av dessa på höjden norr om nu utrett område. Bland annat direkt norr om utredningsområdet har en neolitisk boplat, L1996:7017, undersökts där keramik och sju hus från

Figur 2. Utredningsområdet med fastighetskartan som bakgrund. Skala 1:10 000.

Figur 3. Fornlämningar i utredningsområdets omnejd med ortofoto som bakgrund. Skala 1:10 000.

Figur 4. Historiskt kartöverlägg på höjdkarta. Utredningsområdet med omnejd. Skala 1:10 000

mellan- och senneolitikum påträffats (Nordin 2023). Vidare norröver påträffades ett mindre flintmaterial inom boplat L1997:5427 (Carlsson 1992), inom boplat L1996:6228 fanns spår av gårdsbebyggelse från yngre järnålder direkt bredvid fossil åkermark L1996:6897 där årderspår samt diken indikativt på bandparcellering fanns (Carlie 2011), samt boplaten L1997:6253 med ett fåtal förhistoriska anläggningar och årderspår (Wranning 2006).

Utöver boplatser fanns en mängd gravar i form av stensättningar i närområdet, därtill ett antal gravhögar och rösen. Merparten av dessa på höjderna i utredningsområdets närhet (se Figur 3). Tre fyndplatser ska också nämnas, L1997:8984, där en fragmentarisk dolk hittades. L1997:8898, med fynd av en trindyxa och L1997:8897 där två flintskäror, en flintdolk och en slipad skafthålsyxa påträffades.

Under historisk tid plågades området till sydväst av flygsand och andra närliggande områden har varit öppna ljunghedar nyttjade för bete. Till nordost har bebyggelse och åkermark funnits. Utöver detta ska jordbrukarna ha kompletterat sin inkomst genom att nyttja tång insamlat från kusten till djurfoder (Bexell 1923).

SYFTE OCH METOD

Uppdragets syfte var att utröna förekomsten av under mark okända fornlämningar och att ta reda på om dessa eventuella fornlämningar skulle kunna komma att beröras av det planerade arbetsföretaget. Resultatet skulle ge länsstyrelsen underlag för fortsatt tillståndsprövning samt underlag inför eventuella fortsatta arkeologiska åtgärder.

Schaktningsarbetet genomfördes med en bandgående grävmaskin med 1,6 meter bred planeringskopa. Sökschakten förlades spritt inom utredningsområdet i antingen sydöstlig-nordvästlig eller sydvästlig-nordöstlig riktning, avhängt på vilket som var praktiskt visavi arbetsområdets utformning. Huvudsaken var att sökschakten låg diagonalt då kända förhistoriska byggnader som påträffats i närheten legat i både nord-sydlig och i öst-västlig ledd, därmed ökade diagonala sökschakt chansen att gå genom byggnadsstrukturer. Somliga partier fick frångås, detta gällde främst vid områdets norra avgränsning där en mangelhåla fanns, samt i åkern kring dito då denna var vattensjuk till den grad att grävmaskinen riskerade att köra fast. Hän-

syn fick också tas till befintliga ledningar, särskilt en kabel som löpte genom ytan och som enligt uppgift låg i mycket osäkert läge. Vid förekomst av otydliga anläggningar breddades schakten. Osäkra anläggningar undersöktes med handredskap till 10–50% i syfte att bekräfta dess art. Fynd och fyndkoncentrationer som ansågs bli svåra att återfinna vid eventuell förundersökning samlades till påsar som fastsattes med gulpinnar i centrum av det område eller den anläggning de påträffades. Schakt och anläggningar mättes in med nRTK-GPS, geodata efterbehandlades i programvarorna Intrasis 4 och ArcGIS 10.8. Ett urval av schakt och anläggningar fotograferades.

RESULTAT

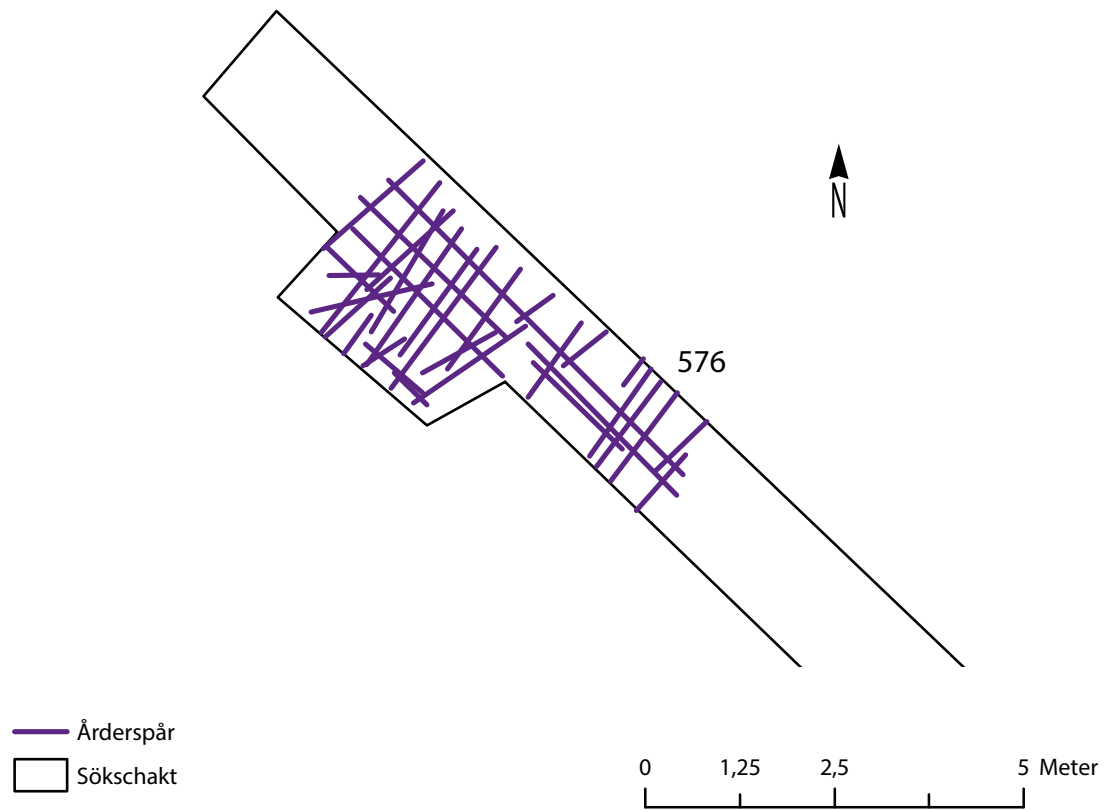
Inom den arkeologiska utredningen av Skrea 18:69 grävdes 44 sökschakt till en sammanlagd längd av 980 löpmeter med en bredd av 1,6 meter, vid enstaka platser breddades schakt i syfte att tydliggöra möjliga anläggningar. Sammanlagt öppnades en yta av 1543 kvadratmeter. Matjorden uppgick till en mäktighet av 0,3–0,4 meter, undergrunden skiftade mellan sand, silt och lera, med bitvis inslag av grus och större stenar. Enstaka markfasta block förekom också.

Inom sökschakten påträffades totalt 18 anläggningar, ett kulturlager och 12 kvadratmeter årderspår. Anläggningarna utgjordes av 14 stolphål och fyra gropar. Samtliga påträffade arkeologiska objekt framkom fördelat mellan fyra schakt där schaktet med årderspår kom inom ytans norra halva och kulturlager, gropar, stolphål och keramik i dess södra.

Årderspår framträdde centralt inom ytan i OS576 och var korsade i sydöstlig-nordvästlig och sydvästlig-nordöstlig riktning, bildande ett rutmönster. Enstaka spår i nord-sydlig och öst-västlig riktning förekom också, indikativt på upprepat årderbruk. Spårerna mätte cirka 0,03–0,1 meter i bredd, med ett djup av 0,01–0,04 meter, och låg på cirka 0,25 meters parallellt avstånd. Årderspårerna avtog lika plötsligt som de framkom i sydöstlig och nordvästlig riktning, sannolikt en följd av att senare tiders jordbruk gått djupare och suddat ut spårerna, i övriga riktningar fortsatte spårerna utanför schaktet. I schakten öster om OS576 framkom sporadiska möjliga odlingsspår, i enstaka fall fem-sex diffusa linjer som möjligtvis utgjort årderspår. I flera schakt påträffades troliga årdersnitt (författarens definition; årdersnitt - otydliga årderspår av ringa bredd och i avsaknad av tydlig rutstruktur, triangelforma-

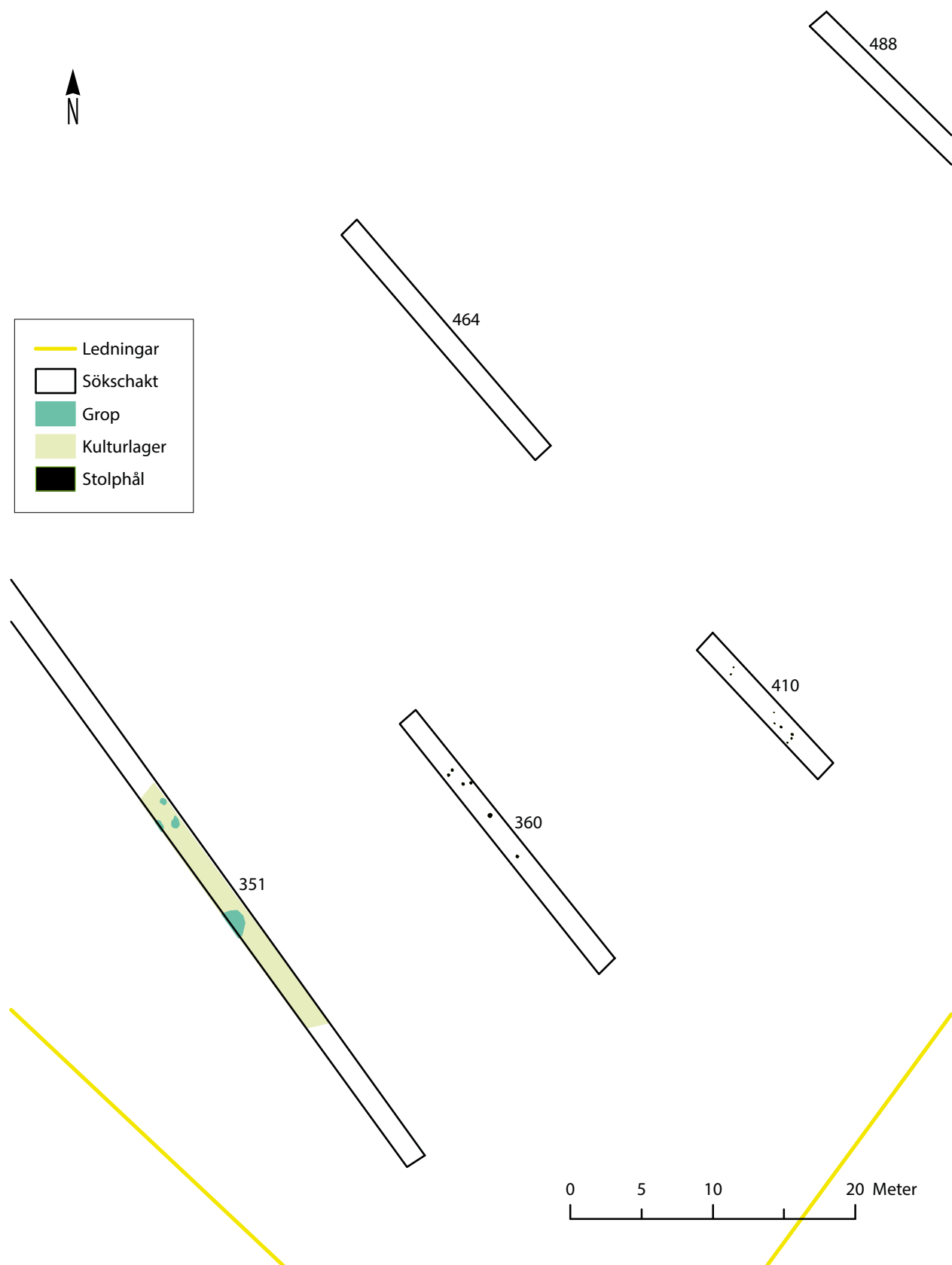
Figur 5. Översikt av sökschakt med ID, ledningar och vattensjuka ytor. Skala 1:3000

Figur 6. Årderspår inmätta i sökschakt 576. Skala 1:100

Figur 7. Översikt av de årderspår som påträffades i sökschakt 576, 0,2 meters måttstock i bild. Jonas Carlsson, foto mot sydöst. 2025-082-(4)

Figur 8. Översikt av anläggningar påträffade inom sökschakt 351, 360 och 410. Skala 1:400.

Figur 9. Översikt av kulturlager, gropar och till dito kopplade fyndpåsar i sökschakt 351. Foto: Jonas Carlsson. Mot nordväst. (Fotonummer 2025-82-3).

tioner dock vanliga). Årdersnitten var i dessa fall så pass få och otydliga att de ej berättigades inmätning.

Stolphålen påträffades i schakt OS360 och OS410. De mätte cirka 0,15–0,3 meter i diameter och var relativt urlakade. Ett urval av stolphålen grävdes till 25–50% för att säkerställa dess art, dessa uppvisade ett djup mellan 0,15–0,25 meter. Möjligtvis ingår stolphålen i någon typ av byggnadsstruktur, dock av sökschaktens begränsade bredd är detta orimligt att dra säkra tolkningar kring.

Kulturlagret (AL320) och groparna framkom i sökschakt OS351. Kulturlagret bestod av gråbrun

sand med inslag av träkolsprickar och enstaka prickar bränd lera. Det var cirka 20 meter långt och fortsatte utanför schaktet i nordlig- och sydlig riktning, vid provstick med skyffel ned i lagret uppvisade det ett djup av cirka 0,1 meter. I lagret påträffades också rikligt med keramik, enstaka flintavslag samt fyra gropar. Groparna var gråsvarta med en fyllning av sand och träkol. De mätte cirka 0,3–0,6 meter i diameter och 1,8 meter i diameter, denna med avsevärt större diameter stack ut, och skulle möjligtvis kunna utgöra en koncentration av kol och humusämnen i lagret snarare än en regelrätt anläggning. Keramik kunde skönjas i ytan av hela kulturlager AL320, med högst frekvens i och kring groparna i lagrets norra del (se

även figur 8 & 9). Keramiken hade genomgående en homogen karaktär i att de uppvisade snarlik bränningsgrad samt var mycket grovmagrade. Flertalet bitar var mynningsfragment, enstaka uppvisade dekor i form av vulst. Uppskattningsvis kunde ett 100-tal skärvor skönjas i ytan av lagret och groparna. Keramik kopplad till groparna samlades i påsar och fästes med gulpinnar i respektive anläggning i schaktets botten i syfte att vid eventuella fortsatta arkeologiska insatser lätt kunna omhänderta denna. Ett mindre antal keramikskärvor från kulturlagret bedömdes relevant att samla in, bland annat mynnings-skärva och skärva med vulst. Keramiken daterades till senneolitikum–äldre bronsålder.

TOLKNINGSFÖRSLAG

De arkeologiska lämningar som påträffades inom utredningen tolkades som boplatserelaterade verksamheter. Årderspårerna i OS576 samt årdersnitten i schakten öster om dito indikerar att denna del av utredningsområdet har nyttjats för åkerbruk under förhistorisk tid. Huruvida dessa är samtida med andra lämningar påträffade vid utredningen eller kända fornlämningar i närheten är oklart.

Kulturlager, gropar och stolphål tolkades ha varit en sammanhängande boplat. Stolphålen kan eventuellt ingått i en byggnad eller annan typ av struktur, kulturlagret med fynd och gropar kan ha utgjort ett verksamhetsområde kopplat till de möjliga byggnadsstrukturerna. Baserat på keramiken bör kulturlager och gropar dateras till senneolitikum–äldre bronsålder, stolphålens urlakade karaktär medför att de troligtvis ställs till samma tidsperiod.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Påträffade arkeologiska lämningar har registrerats som fornlämningar. Årderspårerna har registrerats som Fossil åkermark, L2025:7174. Kulturlager, gropar och stolphål har registrerats som Boplatssområde, L2025:7173.

KMH förordar att fossil åkermark L2025:7174 kan tas i anspråk för exploatering utan vidare arkeologiska åtgärder. Årderspårerna låg direkt under matjorden vilket medför att makrofossiler och radiometrisk datering av dessa hade varit mycket osäkra då risken för kontamination anses som mycket hög. Inte heller fanns arkeologiska objekt i eller i nära anslutning till

dessa som kunde bistå med dateringar eller ytterligare kontext. Därtill var årderspårerna mycket tunna och svårångående. Snarare får nu utförd utredning vara rådande i tolkningen av dessa, att årderbruk bedrivits i området någon gång under förhistorisk tid. Fornlämningen kan klassas som undersökt och borttagen.

Boplatssområde L2025:7173 innefattar sannolikt ett mycket rikt keramikmaterial preliminärt daterat till senneolitikum–äldre bronsålder. Detta kan sättas i en bredare kontext i form av kulturlager som bör kunna avgränsas samt relateras till närliggande stolphål som troligtvis utgör byggnadsstrukturer. Sammantaget kan boplaten möjligtvis utgöra byggnad/gård med aktivitetsområde. Detta har hög kunskapspotential. Emellertid skall tolkningen ses som preliminär mot bakgrund av den arkeologiska utredningens begränsade undersökningsgrad.

REFERENSER

- Bexell, Sven Peter. 1923. *Hallands historia och beskrivning. D. 2 [Elektronisk resurs]*. Halmstad: Tillgänglig på Internet: <http://runeberg.org/hall-hist/0235.html>
- Carlie, Lennart. 2011. *Ett översandat åkersystem och vikingatida gårdskomplex i Skrea, Halland*, Skrea socken, Skrea 2:39, RAÄ 171 och RAÄ 210. Arkeologisk utredning och förundersökning. Kulturmiljö Halland. Rapport 2011:6.
- Carlsson, Martin. 1992 *Strandvägen, Halland, Skrea socken*. Arkeologisk förundersökning 1992. Uppdragsverksamheten Halland. Halmstad.
- Nordin, Petra. 2023. *Sju hus från yngre stenålder vid Mannaberg i Skrea*. Hallands län, Halland, Falkenbergs kommun, Skrea socken, fastighet Skrea 18:1, fornlämning L1996:7017. Statens historiska museum. Rapport 2023:130.
- Wranning, Per. 2006. *Skrea - en bronsåldersboplatz vid havet, samt mesolitiska och neolitiska lämningar*. Arkeologiska förundersökningar och arkeologiska utredningar. Halland, Skrea socken, Skrea 8:5, RAÄ 204, Halland, Skrea socken, Skrea 2:39, Skrea 5:4, Skrea 8:5, Skrea 9:5, Skrea 23:3. Kulturmiljö Halland. Rapport 2006.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnummer	7068-2025
Eget diarienummer	2025-258
Uppdragsgivare	Mannaberg Mark & Exploatering AB
Utförandetid	2–4 december 2025
Personal	Jonas Carlsson och Johanna Olsson, samt grävmaskinist Hans Johansson, Hule Maskintjänst.
Koordinatsystem	Sweref 99 TM
Höjdsystem	RH 2000
Läge	Halland, Falkenberg kommun, Skrea socken, fastighet Skrea 18:69. Koordinater: E 351184 N 6305850 (koordinater i sydvästra hörnet)
Undersökt	980 löpmeter, 1543 kvadratmeter.
Dokumentation	Schakt, anläggningar, lager mättes in med nRTK-GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasisprojektet Skrea2025258U. Digitala fotografier har fotonummer 2025-082-(1-5)
Fynd	I väntan på fyndfördelning har fynden har preliminärt tilldelats VM accessionsnummer: VM300 164:1
Prover	Inga prover insamlades.
Datering	Senneolitikum–äldre bronsålder.

BILAGOR

Bilaga 1 Fotolista

Fotonummer: 2025-082-(1-5)

Landskap Halland
 Socken Skrea sn
 Fastighet Skrea 18:69
 Fornlämningsnummer -
 Undersökningsår 2025

Foto ID	Motiv	Mot	Datum	Sign
2025-082-1	Översikt av kontrollgrävda stolphål i schakt 360.	Nordväst	2025-12-03	JC
2025-082-2	Sökschakt 257 med utredningsområdets norra delar som breder ut sig bakom jordhögarna.	Nordöst	2025-12-02	JC
2025-082-3	Översikt av kulturlager, gropar och till dito kopplade fyndpåsar i sökschakt 351.	Nordväst	2025-12-02	JC
2025-082-4	Översikt av de årderspår som påträffades i sökschakt 576, 0,2 meters måttstock i bild.	Sydöst	2025-12-03	JC
2025-082-5	Foto av keramik, med centimetermått i bildens nedre kant	-	2026-01-30	JC

Bilaga 2 Schaktlista

Landskap Halland
 Socken Skrea sn
 Fastighet Skrea 18:69
 Fornlämningsnummer -
 Undersökningsår 2025

ID	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning
202	45	0,4	Undergrund av ljusbrun sand i norr, övergår till silt/lera vid mitten. Inslag av torv och mindre stenar.
210	40	0,4	Undergrund av ljusbrun sand i norr, sista 10 meter mot söder övergår till silt/lera. Inslag av torv och mindre stenar.
233	36	0,4	Undergrund av ljusbrun sand i norr, sista 10 meter mot söder övergår till silt/lera. Vid schaktet mitt kom större markfastblock, sannolikt sprängts så plogen kan gå över. Vatten tränger upp.
242	17	0,3	Undergrund av ljusbrun sandigsilt. Torvfläckar, vatten tränger upp.
257	47	0,3	Undergrund av ljusbrun sandigsilt. Torvfläckar, vatten tränger upp.
261	25	0,3	Undergrund av ljusbrun lera. Vatten tränger upp.
279	18	0,3	Undergrund av ljusbrun lera. Vatten tränger upp.
283	15	0,3	Undergrund av sandigsilt med inslag av stenar 0,1-0,3m stora.
351	77	0,3	Undergrund av brun sand, enstaka stenar. I schaktets SÖ del kom kulturlager och anläggningar.
360	22	0,3	Undergrund av ljusbrun sand med inslag avgrus. Flertal stolphål.
410	13	0,3	Undergrund av ljusbrun sand med inslag avgrus. Flertal stolphål.
464	21	0,3	Undergrund av brun sand, inslag av grus.
476	17	0,3	Undergrund av brun grusig sand, enstaka mörkfärgningar. Utgick som stenlyft.
480	12	0,3	Undergrund av brun lera/silt. Enstaka stenar.
484	16	0,3	Undergrund av brun lera/silt. Enstaka stenar. En mörkfärgning, utgick.
488	28	0,3	Undergrund av brun sand/silt. Recent dike.
491	18	0,3	Undergrund av brun sand. Recent dike.
495	19	0,3	Undergrund av brun sand.
499	20	0,3	Undergrund av brun sand.
576	24	0,3	Undergrund av ljusbrun/gul lera. I norr tydliga årderspår.
584	18	0,3	Undergrund av brun grusig sand, enstaka stenar. Fåtal årdersnitt. Vatten tränger upp.
606	22	0,3	Undergrund av ljusbrun grusig sand. Enstaka årdersnitt.
612	18	0,3	Undergrund av ljusbrun grusig sand. Enstaka årdersnitt.
616	18	0,3	Undergrund av ljusbrun grusig sand. Enstaka årdersnitt.
620	26	0,3	Undergrund av ljusbrun grusig sand. Enstaka årdersnitt.
624	21	0,3	Undergrund av ljusbrun grusig sand. Enstaka årdersnitt.
628	16	0,4	Undergrund av brun-rostfärgad sand. Recent dränering i dess östra sida.
632	26	0,4	Undergrund av ljusbrun sand, inslag av torvfläckar.
636	22	0,4	Undergrund av ljusbrun sand, recent dränering.
640	21	0,4	Undergrund av ljusbrun sand.
644	35	0,3	Undergrund av ljusbrun sand, inslag av torvfläckar.
654	10	0,4	Undergrund av brun sand, bitvis 0,1m tjockt torvlager.
658	19	0,4	Undergrund av brun sand, inslag av torvfläckar.
677	15	0,3	Undergrund av brun sand, inslag av torvfläckar. I södra sida blir nedgrävning för VA synlig.
681	16	0,3	Undergrund av brun sand, bitvis 0,1m tjockt torvlager. Recent dränering.
685	16	0,3	Undergrund av ljusbrun sand.
689	11	0,3	Undergrund av ljusbrun sand.
693	14	0,3	Undergrund av ljusbrun sand.

ID	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning
697	14	0,3	Undergrund av ljusbrun sand.
701	17	0,3	Undergrund av ljusbrun sand.
705	25	0,3	Undergrund av ljusbrun sand.
709	18	0,3	Undergrund av ljusbrun sand, inslag av grus och torvfläckar.
713	17	0,3	Undergrund av ljusbrun sand.
717	16	0,3	Undergrund av ljusbrun sand.

Bilaga 3 Fyndlista**Accessionsnummer. VM 300 164**

Landskap Halland
Socken Skrea sn
Fastighet Skrea 18:69
Fornlämningsnummer -
Undersökningsår 2025

Fyndnummer	Material	Antal	Vikt (g)	Påträffad i	Beskrivning
1	Keramik	9	130	AL320	Tre bitar med mynning, en bit med vulst, 1 bit med mynning och vulst. 8-10 millimeter tjock. Magring av bergart 6-8 millimeter stora.

**Hitta våra rapporter och
följ oss på våra sociala medier!**

**KULTURMILJÖ
HALLAND**